

Tillsynsvägledning 6 § LAV

Bodil Forsberg

Havs
och Vatten
myndigheten

- **LAV genom Riksrevisionens glasögon**
- **Uppföljningen av länsstyrelsernas tillsyn**
- **Flexibel behovsbedömning**
- **Kommande webbvägledning om tillsyn LAV**
- **Rättspraxis från MÖD**

– Rent vatten och fungerande avloppshantering är en förutsättning för människors hälsa och en rad olika samhällsfunktioner. Här behöver statens arbete förbättras, säger riksrevisor Christina Gellerbrant Hagberg.

Regeringen har inte agerat på kända risker och brister.

- Fokus på kommunernas ansvar att bygga ut allmänt VA till nya områden.
- Underhåll och förnyelse har hamnat i skymundan.

Tillsynen av vattentjänstlagen har inte omfattat kommunernas ansvar för underhåll och förnyelse.

- Fokus på kommunens skyldighet att bygga ut allmänt VA till nya områden.
- Tillsynen huvudsakligen händelsestyrd.

Implementeringen av nya krav i vattentjänstlagen försvåras av att staten inte vägleder i tolkningen av lagen.

- Ett syfte med kommunala vattentjänstplaner var att det skulle få effekt på kommunernas arbete med underhåll och förnyelse av va-infrastrukturen.

Riksrevisionens rekommendationer i kortformat

1. Uppdrag till lämplig myndighet att vägleda kommunerna i arbetet med att ta fram vattentjänstplaner. Ökad nationell samverkan.
2. Mer befogenheter till länsstyrelserna att begära in uppgifter från kommunerna
3. Säkerställande att tillsynen omfattar kommunernas hela ansvar enligt 6 § LAV.
4. Tydliggörande i tillsynsvägledningen hur länsstyrelsens tillsynsansvar enligt LAV förhåller sig till den tillsyn som sker enligt annan lagstiftning.
5. Tydligare uppföljning av tillsynen - mer fokus på att säkerställa att tillsynen omfattar kommunens hela ansvar enligt 6 § vattentjänstlagen. Ev tydligare uppdrag från regeringen till HaV.

Regeringens
ansvar

Regeringens
ansvar

Länsstyrelsernas
ansvar

HaVs ansvar

HaVs ansvar

Enkät till länsstyrelserna om tillsynen LAV 2024

Länsstyrelserna

6 § 2 st LAV

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

- Ändringarna i 6 § har skapat en större osäkerhet kring kommunens ansvar för vattentjänster.
- Kommunerna tolkar tillägget om flexibel behovsbedömning i 6§ på olika sätt.
- Det krävs tydligare motiveringar och bättre underlag från kommunerna kring möjligheterna att tillgodose behoven av vattentjänster genom enskilt VA.

Flexibel behovsbedömning 6 § 2 st LAV

Prop. 2021/22:208 :

- Inte avsett att ändra kommunens ansvar enligt LAV (sid 20)
- Kommunens ansvar att bedöma om det finns förutsättningar för att behovet kan tillgodoses genom en enskild anläggning i stället för genom en allmän anläggning (sid 20)
- En förutsättning för att en enskild anläggning ska kunna godtas inom ett visst område är att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas och att övriga krav som följer av miljöbalken och annan tillämplig lagstiftning vad gäller skyddet för hälsa och miljön kan uppfyllas. (sid 52)
- Ett alternativ till en allmän va-anläggning kan vara att till exempel fastighetsägarna var för sig inrättar enskilda anläggningar eller att de på frivillig väg gemensamt inrättar en sådan anläggning. Ett annat alternativ kan vara att genom tillsyn förelägga den som har en undermålig enskild avloppsanläggning att åtgärda bristerna, så att enheten kan godtas med hänsyn till skyddet för hälsa och miljön. (sid 53)

Länsstyrelsen bedömer om kommunen visat att det går att tillgodose behoven med enskild(a) anläggning(ar).

Status kommande webbvägledning om tillsyn 6 § LAV

Foto: Bodil Forsberg

- Målgrupp: länsstyrelserna
- Läggs upp utifrån tillsynsprocessen
- Utkast väntar på juridisk granskning
- Sen till referensgrupp (4 lst) och samverkansgrupp (andra nationella myndigheter)
- Remiss
- Publicering under senare delen av 2025
- Egeninitierad tillsyn - projektförslag inlämnat till Miljösamverkan Sverige

Vägledande avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen

- Domar som MÖD själv anser har särskild betydelse för rättstillämpningen.
- 6 § (kommunens skyldighet) och 51 § (1st tillsynsmyndighet) LAV

Foto: Bodil Forsberg

MÖD 2010:28, M 7788-09

- Föreläggande om att inrätta verksamhetsområde avseende spillvatten för 8 -10 fastigheter i anslutning till ett mindre samhälle i jordbrukslandskap
- Alla fastigheter i byn hade redan allmänt dricksvatten
- Kommunen:
 - för få fastigheter
 - miljövårdseffekten av en sådan investering vägs inte upp av de resurser va-kollektivet måste avsätta

Vad sa Va-nämnden och MÖD? (MÖD 2010:28)

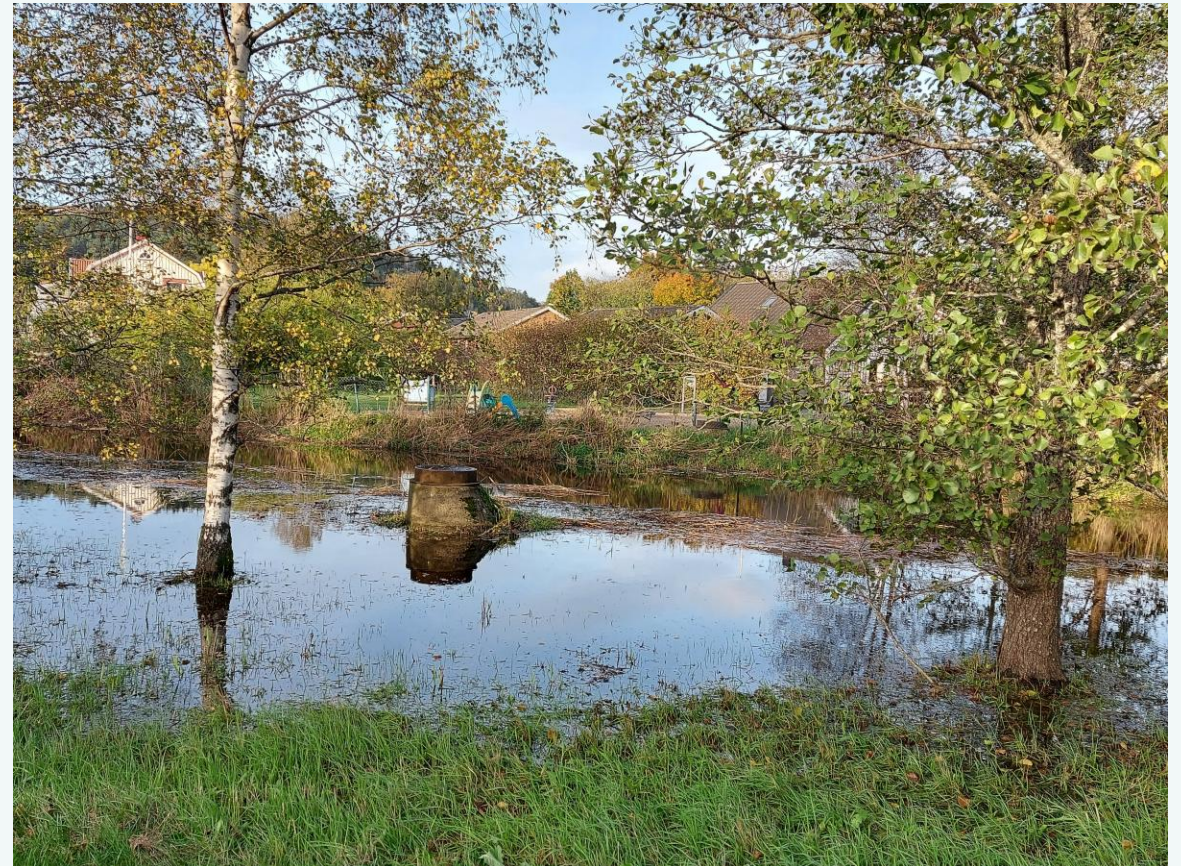
- Va-nämnden fastställde länsstyrelsens beslut
 - naturvärden av nationellt intresse, bl.a. tjockskalig målarmussla (rödlistad)
 - problem med övergödning
- ”Även om området är omgärdat av jordbruksmark som sannolikt belastar recipienten betydligt mer än de aktuella fastigheterna utgör utsläppen från fastigheterna en olägenhet för miljön som motiverar en utbyggnad av kommunens avloppsnät.”
- MÖD fastställde Va-nämndens beslut.

Foto: Emma Versteegh CC BY-SA 2.5

MÖD 2017:70, M 10214-16

- Föreläggande om att bestämma verksamhetsområde för dagvatten för 15 bebyggda bostadsfastigheter längs en grusväg
- Länsstyrelsen:
 - upprepad förekomst av översvämningar på grund av dag- och dränvatten vilket kan orsaka betydande fukt- och mögelproblem (hälsoskyddsrekvisitet)
 - att omhänderta dagvattnet genom en allmän va-anläggning ökar möjligheterna att uppnå klassningen God status avseende kemisk status i ån (miljöskyddsrekvisitet)

Vad sa MÖD? (MÖD 2017:70)

- » Dagvatten från ett område av detta slag torde normalt sett inte behöva renas för att undvika risk för miljöstörningar.
- » Saknas utredning som visar
 - att det i dag förekommer eller finns en risk för ohälsosam inomhusmiljö på grund av fukt- och mögelskador i bostadshusen på de berörda fastigheterna
 - i vilken mån fastigheterna i området är drabbade av upprepad förekomst av översvämningar på grund av dag- och dränvatten, vilket i förlängningen skulle kunna innebära risk för fukt- och mögelskador
 - vilken betydelse dagvattnet från det aktuella området har för vattenkvaliteten i ån
 - att dagvattnet i det aktuella området har sådant innehåll att det skulle kunna innebära påtagliga olägenheter för miljön och att det därför skulle behöva renas för att undanröja eller motverka befarade risker för miljöstörningar.
- » Förutsättningar för länsstyrelsen att förelägga kommunen att inrätta ett verksamhetsområde för dagvatten för det aktuella området är inte uppfyllda.

MÖD 2021:12, M10104-20

Föreläggande om att inrätta allmän va-anläggning inom ett befintligt verksamhetsområde för dricksvatten, spillvatten och dagvatten

Länsstyrelsen:

- kommunen har låtit ett byggföretag sälja husen med avloppsanläggningen som en samfällighet, kommunen har därmed åsidosatt sitt ansvar enligt 6 § LAV

Samfällighetsföreningen:

- 200 villor, 36 bostadsrätter, en förskola och en avstyckad gård
- orimligt att överlåta ansvaret för va-försörjningen till privatpersoner

Kommunen:

- skyldigheten enligt 6 § vattentjänstlagen uppfylls genom att kommunen har beslutat om verksamhetsområde och ordnat försörjningen av va-tjänster till samfällighetsföreningens va-anläggning genom en förbindelsepunkt.

Vad sa MÖD?

(MÖD 2021:12)

- » En allmän va-anläggning definieras i 2 § vattentjänstlagen som en va-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen.
- » Kommunen har inte uppfyllt skyldigheten enligt 6 LAV att inom ett verksamhetsområde tillgodose behovet av vattentjänster med en allmän va-anläggning genom att endast anordna förbindelsepunkt till en samfällighetsförenings enskilda va-anläggning. Det har därför funnits förutsättningar för länsstyrelsen att förelägga kommunen att inrätta en allmän va-anläggning.
- » Länsstyrelsens beslut kan inte uppfattas som en skyldighet för kommunen att ta över samfällighetsförenings anläggning inom området.

Foto: Bodil Forsberg

Tack!

lavtillsyn@havochovatten.se